

KONCEPCJA OJCA W KONTEKŚCIE TOŻSAMOŚCI GENDEROWEJ

Prof. dr hab. Usatenko Tamara Pyłypiwna – NAPN UKRAINA

Ur. się w roku 1939, z wykształcenia filolog, doktor habilitowany nauk pedagogicznych, doktor nauk filologicznych, starszy naukowy pracownik wydziału systemów wychowawczych w oświacie pedagogicznej Instytutu Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych NAPN Ukrainy. Zainteresowania naukowe – sens i tendencje ukraińskiej oświaty narodowej, na ten temat napisano około 200 artykułów, monografia „Ukraińska szkoła narodowa: przeszłość i przyszłość”, pomoc naukowa (podręcznik) „Semantyka leksykalna: rozwój mówienia”, filmy naukowe, płyty gramofonowe z języka ukraińskiego, programy w zakresie wiedzy o Ukrainie, nauki o zachowaniu zdrowia na podstawie źródeł ukraińskich, opracowanie zasad etnokulturowych modelu kulturowego w dziedzinie oświaty humanistycznej.

W humanistyce ukraińskiej są aktywnie dyskutowane różne aspekty tożsamości genderowej, które są rozpatrywane jako ewentualny wzór udoskonalenia relacji społecznych. Specyficzne miejsce posiadają kwestie tożsamości genderowej rodzicielstwa – matki oraz ojca. „Istnieje dokładnie wiązane językiem połączenie słów „kobieta-matka”, z kolei brak jest jego pary = wyznacznik „mężczyzna-ojciec”, zauważa I. Hrabowska [1, 655]. Skoro problem kobieta-matka jest dokładnie ujawniony, osławiony oraz oznaczony narodem i nauką, ojcostwo mężczyzny jest oświetlone znacznie mniej, chociaż ojcostwo mężczyzny zawiera realność socjologiczno-pedagogiczną oraz psychologiczną, mitologiczne i współczesne poziomy świadomości, podstawy indywidualne i kolektywne, oraz odtwarza kulturalno-historyczny ogół przekształceń, które zaznaje człowiek, mianowicie ojciec, w swoim życiu, czyli jedność ontogenezy, socjogenezy i filogenezy”¹.

Mężczyzna staje się ojcem (tata, tatusiem, tatulkim, tatkiem, ojczulkiem, papą, papciem) z pojawieniem się dziecka, gdy przejawiają się istota oraz sposoby realizacji rodzicielstwa: biologicznego lub opiekuńczego, żywiciela, obrońcy, wychowawcy, przedmiotu tożsamości. Od zawsze istotnymi obowiązkami były wychowanie moralne oraz religijne dzieci, pozostawienie im spadku itd. Uwzględniając, że rodzicielstwo jest regulowane w systemie stosunków „ja – inny”, gdzie stosunki do innych są tradycyjnie określonymi rolami oraz statusami (żona, mąż, kobieta, dzieci, krewni itd.), połączonymi biologicznie i społecznie, uzasadnionym jest powstanie interesu do identyfikacji genderowej w rodzinie, do specyficzności wzajemnego zastępowania roli genderowych. Ponadto ważnym jest uwzględnienie tego, że rodzicielstwo (ojca i matki) oraz ojcostwo mężczyzny-ojca są produktem długotrwałego sprzecznego rozwoju, który idzie we współzależności z formo-

¹ Hrabowska I. Gender i filozofia we wspólnocie post-kolonialnej // Herold Uniwersytetu Dniepropetrowskiego: filozofia, socjologia, politologia. – zes. 19 – T. 17. – Nr. 9/2. – S. 62-67.

waniem roli męskich i kobiecych w społeczeństwie i rodzinie. Wraz z rozwojem społeczeństwa zmienia się rola ojca, zachowując najlepsze doświadczenie poprzednich generacji i tworząc własne osobiste doświadczenie. Wzmacnia się zainteresowanie problemami tożsamości genderowej w rodzinie w związku z rozpowszechnianiem w Ukrainie pewnych wzorców kultury zachodniej, między innymi metodologii genderowej dla regulacji stosunków społecznych i rodzinnych.

U podstaw tradycyjnego podejścia do maskulinności oraz femininności, który rozpowszechnia się również na stosunki rodzinne, leży rozumienie płci jako naturalnych oznak fizjologicznych człowieka, z którymi on się rodzi, oraz cech biologicznych, fizycznych i zachowawczych, priorytetów wartościowych, właściwych każdemu mężczyźnie lub kobiecie od urodzenia.

W dyskursie postmodernistycznym istnieje opinia, że ustalone podejście do zrozumienia męskiego i kobiecego w społeczeństwie i rodzinie całkowicie wyczerpało się jako wytwór kultury patriarchalnej, a rozwój demokracji parytetowej będzie rozbudowywany pod warunkiem równości mężczyzn i kobiet na podstawie socjalno skonstruowanych stosunków. Równość mężczyzn i kobiet jest wartością fundamentalną trzeciego tysiąclecia na równi z wolnością, sprawiedliwością, tolerancją, niepodzielną częścią ogólnych praw człowieka. Zatwierdzenie w Ukrainie zasad równości genderowej a równouprawnienia zaświadczały przyjęte w naszym państwie akty, ustawa „O zabezpieczeniu równych praw i możliwo-

ści kobiet i mężczyzn”² oraz koncepcje Państwowego programu z zatwierdzenia równości genderowej w społeczeństwie ukraińskim na rr. 2006–2010³

Ukraina podpisała cały szereg dokumentów międzynarodowych skierowanych na zatwierdzenie równych praw kobiet i mężczyzn, a mianowicie Deklarację ONZ o progresie socjalnym (Kopenhaga, 1995 r.), postanowienie Zgromadzenia Ogólnego ONZ o rodzinie, które zapoczątkowało obchód Międzynarodowego dnia rodziny dnia 14 Maja (1994 r.), „Cele rozwoju tysiąclecia”, przyjęte na Spotkaniu Tysiąclecia ONZ (2000 r.). Zwiększona uwaga do problematyki genderowej sprzyja formowaniu u człowieka prawidłowego rozumienia własnego powołania mężczyzny i kobiety, ich statusu, funkcji wzajemnych stosunków w społeczności i rodzinie (rodzina – właśnie rodzina, powinowaci – bliscy krewni). Stosunki rodzinne i stereotypy genderowe ulegają istotnym transformacjom razem z całym naszym społeczeństwem, co uwarunkowuje dogłębne rozpatrzenie wyznaczających koncepcy rodzicielstwa (ojca, matki) – męskiego i kobiecego.

Nowe typy egzystencji ludzkiej XXI stulecia, które ukazują się w rezultacie wysokiego tempa życia społecznego, nowych technologii, współczesnych środków komunikacyjnych, wytwarzają myśl, że czynnik socjalno-kulturalny dominuje nad czynnikiem naturalnym. Socjalnie skonstruowane stosunki sformowane z uwzględnieniem tożsamości płciowej oraz nierówności płciowej ukorzenione w osobliwościach organizacji jednostek społeczeństwa są podstawą do badań fi-

² Ustawa Ukrainy „O zabezpieczeniu równych praw i możliwości kobiet i mężczyzn” // Wiadomości Rady Najwyższej Ukrainy. – 2005. – Nr. 52. – S. 561-562.

³ Koncepcja Programu państwowego z zatwierdzenia równości genderowej w społeczeństwie ukraińskim na rr. 2006-2010 // Herold oficjalny Ukrainy. – 2006. – Nr. 27. – S. 109-111.

lozoficznych problemów maskulinnego i feminnego. Zgodnie z koncepcją badań filozoficznych tożsamości genderowej, płęć ojca i matki jest kategorią socjologiczno-kulturalną, dychotomia ojcostwa i macierzyństwa modeluje się kulturą, różnice biologiczne między płciami nie są znaczące w procesie socjalizacji, większe znaczenie ma socjalne doświadczenie funkcjonowania męskiego i kobiecego w kulturze, indywiduum opanowuje pewne zasady zachowania się oraz wskazówki, które społeczeństwo uważa za odpowiadające rolom genderowym w procesie socjalizacji, społeczeństwo opracowało pewne struktury, które zmuszają ojca, matkę do stosowania się do przedstawień stereotypowych oraz produkować odpowiednie im sposoby zachowania⁴. Socjologiczno-kulturalna równość genderowa charakteryzuje się równością wykorzystania przez każdego człowieka potencjału osobowościowego zależnie od płci. Jednak równość genderowa wykorzystania potencjału osobowościowego nie przeczy odróżnieniom fizjologiczno-psychologicznym między mężczyzną i kobietą.

Ucieleśnieniem jakości męskich jest śmiałość, uporczywość, wytrzymałość, dzielność woli oraz duch rewolucyjny. Charakter męski odznacza się zdolnością do pokonywania przeciwności i kierowania, aktywnością oraz dyscypliną. Dla kobiet stosunki osobiste są ważniejsze i ciekawsze niż fakty obiektywne oraz ich wzajemne stosunki. Charakter kobiety odznacza się zdolnością do owocnej percepcji, opieki, wytrzymałości, macierzyńskim stosunkiem do ludzi.

Różnice między mężczyzną i kobietą są traktowane w parach: agresywność

(przeważnie cecha męska) – miękkość (przeważnie cecha kobieca), aktywność – pasywność, brutalność – tkliwość, despotyczność – uległość, surowość – dobroć, impulsywność – statyczność, indywidualizm – kolektywizm, logiczność – intuicja, zmienność – stałość, niezależność – zależność, porządek – chaos, racjonalność – emocjonalność, powaga – powierzchowność.

Tożsamość genderowa rodzicielstwa najwyraźniej ujawnia się w rodzinie, w tej ostoi społeczeństwa, w tej małej jednostce, gdzie maksymalnie ujawniają się cechy indywidualne rodziców, formuje się zachowanie i rozwój osobistości, jej zainteresowanie się własną identyfikacją etniczną, samoaktualizacji oraz samorealizacji.

Analiza tendencji rozwoju fenomenu genderu w rozwoju historyczno-kulturalnym sprzyja lepszemu oświeceniemu rodzicielstwa (ojca, matki) oraz ojcostwa mężczyzny-ojca. Uświadomienie sobie problemów osobliwości mężczyzny i kobiety, ich rodzicielstwa jest znane z pierwotnego pradawnego świata i zostało przechowane w mitologii i folklorze.

Antyczna filozofia starogrecka interpretując płciowość tylko jako naturalne oraz przemilczając jego powiązanie z problemem władzy, na długi czas stworzyła w przestrzeni europejskim pogląd na kobietę jako na istotę odległą, słabą, która potrzebuje władczygo nastawnika. W średniowiecznej Europie Zachodniej stosunek do kobiety był określony poglądami kościoła chrześcijańskiego, który nieustannie szerzył ideę nierówności kobiety wobec mężczyzny. Jednak w chrześcijaństwie żona i matka są podwyższone do boskiego, tworząc typ żony -współbojownicy oraz otwierając przed

kobietą pole do służby społecznej w postaci cierpiętnictwa i cnotliwości. Kobięce i męskie było traktowane w kulturze średniowiecznej pod wpływami ciągłego ponownego uświadamiania dramatu biblijnego grzechu i odkupienia. Do dziś w wielu rodzinach ukraińskich panuje takie podejście.

Epoka Odrodzenia ustami swoich myślicieli kontynuowała przypisanie mężczyznom zakresu publicznego, a kobietom – zakresu prywatnego i stałej zależności od męża, stwierdzając, że tak zostało ustalone przez samą przyrodę i że tego pragnie Pan Bóg. Trzy zasadnicze cechy były uważane za kobiece: sentymentalność, potulność oraz zabobonność. Za wyjątkowo męskie były uważane despotyzm, inklinacja do ryzyka, niezależność i siła.

Nawet najwięksi filozofowie epoki Secesji I. Kant, Fichte, Hegel kojarzyli mężczyznę z socjalnością, a kobietę – z płcią, rozpatrując nierówność socjalną jako opartą na odmienności biologicznej między mężczyznami i kobietami. Mężczyzna i kobieta, stwierdzali filozofowie, muszą kierować się różnym rozumieniem swoich ról socjalnych oraz dopuszczalnych przepisów zachowania. Taki pogląd na kobietę jako na „słabą” płć, jako na nierówną z mężczyzną istotę drugiego gatunku popierały również ruchy społeczno-rewolucyjne. Podstawowy dokument Wielkiej Rewolucji Francuskiej – „Deklaracja praw człowieka i obywatela”, – który proklamował w r. 1789 hasła wolności, równości i braterstwa wszystkich ludzi oznajmił wolnymi i równymi tylko mężczyzn. Odmowa włączenia kobiet do kategorii „wolnych” i „równych” spowodowało powstanie we Francji ruchu obrony praw obywatel-

skich i politycznych kobiet – feminizmu. Punktem wyjścia powstania pomysłów przedstawionych w pracach feministycznych tradycyjnie jest uważana „Deklaracja praw kobiety i obywatelki” Francuzki Olympe de Gouges (1792 r.).

Epoka „kapitalizmu klasycznego” kultury Nowożytności pogłębiła rozumienie stereotypowe wtórności kobiecego, przemieszczając kobiety z praktyk socjalnych, pozostawiając im zakres prywatny (domowy), pracę wtórną, która prawie nie była opłacana. W społeczeństwie rozpowszechniała się idea o tym, że podporządkowanie kobiety – to zasada wieczna, którą trzeba przyjąć. W czasie agrarnym (przed Nowożytnością) i w czasie Nowożytności zarówno w małej i wielkiej rodzinie patriarchalnej panująca rola głowy dworu przysługiwała ojcu, co było uwarunkowane pełnieniem przez niego szeregu funkcji, przede wszystkim, – funkcji reprodukcyjnych oraz funkcji żywiciela. Ojciec zarządzał pracą, przewidywał potrzeby gospodarstwa. On samodzielnie uczestniczył w wykonaniu wszystkich podstawowych prac rolnych i gospodarskich, pilnował przestrzegania obyczajów, które reglamentowały ład rodzinny i zapewniały należyłą reputację w społeczeństwie rodziny i każdego jej członka. Wola ojca była niezaprzeczalna – on na własne żądanie przekazywał spadek, wyznaczał synów na odrębne gospodarstwa, wydawał zezwolenie na małżeństwo dla dzieci itp. Przywództwo od niezdarnego do pracy ojca przechodziło do starszego syna⁵.

W kulturze post-secesyjnej oraz post-post-secesyjnej na przełomie XX–XXI stulecia stare stereotypy genderowe stopniowo obumierają i formują się nowe, znoszą stosunki według zasad płci, za-

⁵ Przeszłość ukraińska: ilustratywny przewodnik etnograficzny. – Kijów, „Tybid”, 1993. – 254 s. – S. 140.

czyna się tworzyć kultura równości genderowej. Mężczyźni i kobiety, którzy pragną stworzenia społeczeństwa równości genderowej, pojmują, że są oni różni, lecz równi, i że niemożliwe jest pozbawić kogokolwiek prawa na pewną społeczną samorealizację opierając się na przepisy o charakterze naturalnym lub anatomicznym. Zmiany tożsamości genderowej wpływają istotnie na zmianę stereotypów rodzinnych.

Współczesny typ ojcostwa mężczyzny-ojca jest rozpatrywany jako fenomen integracyjny, nosiciel orientacji wartościowych, celów i opiek, uczuć ojcowskich, kształtowanie, których znajduje się pod wpływem modeli kulturalnych zachowania ojcowskiego i jest zależnym od zarówno zewnętrznej konieczności poparcia statusu socjalnego i wewnętrznych potrzeb człowieka⁶. Specyficzne cechy ojca współczesnego czasu są dyskutowane.

Koniec – początek wieku jest oznaczony istotnymi zmianami w stosunku małżeństwa do wykonania roli rodzicielskich, procesami migracyjnymi, ponownym rozdzieleniem roli genderowych, stylami wychowania, co jest związane z zaangażowaniem kobiet w przemyśle, biznesie, pracą w różnych instytucjach i zakładach oraz odejściem od roli gospodyni domowej. Transformacja funkcji rolniczych członków współczesnej rodziny nieodwracalnie przywodzi do zmian w stosunkach wewnątrzrodzinnych. Teraz nie ma wyraźnej granicy między pracą „męską” i pracą „kobietą”, chociaż pewny podział pozostaje, zwłaszcza w rodzinie wiejskiej.

W mieście podział pracy domowej jest zasadniczo wyrównany między małżeństwem. Praktyka odrodzenia gospodarki farmerskiej, biznesu rodzinnego, która obecnie coraz bardziej się rozpowszechnia, doprowadzi do dostrzegalnego odtworzenia funkcji produkcyjnych rodziny, znacznie osłabionych w warunkach utraty własności. Nowe warunki rynkowe będą pomagały rekompensować deficyt zajęć związanych z tradycyjną rolą mężczyzny - ojca jako lidera rodziny, co doprowadza do wykorzystania doświadczenia tradycyjnej pracującej rodziny Ukraińców.

Bardzo rozpowszechnionym jest społeczny ruch młodzieżowy skierowany na wykonanie obowiązków rodzicielskich (wsparcie żony w okresie ciąży, porodu, opieka nad niemowlęciem), prac gospodarskich oraz uświadomienia rodzicielstwa.

Uświadomienie rodzicielstwa jest przyswojeniem systemu wiedzy z zakresu rodzicielstwa, przyswojeniem wartości, ideałów, tradycji związanych z rodzicielstwem, wiadomości o stylu wychowania dzieci, osobliwości wiekowych dzieci; stosunki między dzieckiem i rodzicami. Ukierunkowanie na rodzicielstwo powoduje uważny, oszczędny stosunek do bezcennego spadku rodzinnego. Od dawien dawna są prowadzone dyskusje z różnych pozycji stosownie uświadomienia rodzicielstwa i wykonania ról rodzicielskich. Oprócz nieocenionej mądrości ludowej w wychowaniu dzieci, roli ojca, przechowanej twórczością mitologiczno-poetycką, obrzędowością kalendarzową, obyczajami, ob-

⁶ Lewczyk N. Formowanie rodzicielstwa w Wielkiej Brytanii a USA: aspekt historyczny // *Herold humanitarnej Państw. uczelni wyższ. „Państwowy uniwersytet pedagogiczny im. Hrygoria Skoworody w Perejasławie-Chmielnickim”*. Zbiór nauk.-ped.: pedagogika, psychologia, filologia, filozofia. – Zesz. 16. – Perejasław-Chmielnicki, 2002. – S. 120-123.

rytuałami, rytuałami, od dawna istnieją w Ukrainie, jak również w europejskiej praktyce pedagogicznej, pisemne prace-rekomendacje dla rodziców, a mianowicie „Kazania dla dzieci” Włodzimierza Monomacha, „Powieść minionych lat”, „Porządek szkolny” oraz „Artykuły prawa” Bractwa Łuckiego, spadek pedagogiczny Kolegium Kijowo-Mohylańskiego, skarby pedagogiki kozackiej, „Regulamin duchowny” F. Prokopowicza, prace H. Skoworody, myśliciel-działaczy społecznych XIX–XX stulecia, pisarzy T.H. Szewczenki, P. Kulisza, Łesi Ukrainki, I. Franki i innych, prace pedagogów, autorów prasy pedagogicznej, w czasach bliższych – prace A. Makarenki, W. Suchomłyńskiego, M. Stelmachowicza, W. Zacharenki. W badaniach naukowych I. Ziaziuna, W. Postowego, T. Howorun są opracowane nowe metody pracy nauczycieli z rodzicami⁷. Istnieją badania treści, form, sposobów przygotowania do rodzicielstwa (J. Borysenko, N. Husak, J. Jewseenkowa), kultury pedagogicznej rodziców (T. Alekseenko, T. Krawczenko), formowania świadomego rodzicielstwa (H. Laktionowa, W. Krawiec, N. Szewczenko i in.).

Dzisiaj dostatecznie popularnym kierunkiem nauk pedagogicznych, socjalnych, medycznych oraz psychologicznych jest praca praktyczna z rodziną. Ilościowo i jakościowo zrastają się instytucje i organizacje, które zajmują się problemami rodziny na poziomie państwowym, oraz

fundusze, organizacje, centra lub instytucje niepaństwowe.

Model ojca współczesnego obejmuje podwyższone wymagania do cech osobowościowych mężczyzny-ojca. W rodzicielstwie szczególnie aktualną jest myśl Papieża Jana Pawła II o tym, że od pierwszej chwili swojego narodzenia człowiek na każdym szczeblu życiowym stopniowo uczy się być człowiekiem⁸. W „Modlitwie o podaniu mądrości pedagogicznej dla młodych rodziców”, zwracając się do wielkiego i łaskawego Pana Boga, ojciec ucieleśnia swoje pragnienia. „Dopuszcz nas do Swojej odwiecznej mądrości i naucz nas budować prawidłowego myślenia, formować poprawne pragnienia, stosunki ze sobą, wykonania obowiązku i poleceń, naucz nas kochać i być kochanymi, żebyśmy mogli i dzieci swoje odchowwać dostojnymi naśladownictwem... Naucz nas, Panie Boże, sztuki wychowania płciowego, tworzyć okoliczności optymalne i pożyteczne, w których dzieci będą rosły w tolerancji, a co za tym idzie – będą uczyły się postrzegać otoczenie, prawdy naukowe oraz skomplikowane stosunki międzyludzkie”⁹.

Dzisiaj znacznie się wzmacnia funkcja wychowawcza ojca: troska, opieka, funkcja kierownicza i organizacyjna, strategiczna (cele perspektywiczne, sposób osiągnięcia); informacyjna i ideologiczna (co, gdzie, kiedy, jak, ocena wydarzeń społecznych); doradcza (porady, uwagi); regulacyjna (z kim się przy-

⁷ Usatenko T. Ukraińska szkoła narodowa: przeszłość i przyszłość. – Kijów: Myśl Naukowa, 2003. – 285 s. – S. 165-201.

⁸ Nyczkało N. Uświadomienie celu: człowiek, rodzina, Ojczyzna, ludzkość // *Konceptosfera aksjologii pedagogicznej: Materiały seminarium filozoficzno-metodologicznego „Konceptosfera aksjologiczna oświaty pedagogicznej”* / Aut. id. i uporz. T.P. Usatenko. – Kijów., Nieżyn: Wydawca PP Łysenko M.M., 2010. – 299 s. – S. 13.

⁹ Kowbas B., Kostiw W. *Pedagogika rodzinna: w 3 t.* – T. I: Podstawy stosunków wzajemnych w rodzinie. – Iwano-Frankiwsk, 2006. – 288 s. – S. 53.

jaźnić, gdzie się uczyć, co kupować itd.), szacunkowa.

We współczesnym globalnym i zurbanizowanym społeczeństwie osobna rola należy się ojcu w przechowywaniu i stworzeniu w rodzinie etyki stosunków rodzinnych, które powstają w jedności organicznej z ustrojem kultury etniczno-narodowej, jej historii, praktyki stosunków międzyosobowych pod kątem miłości, dobra, sprawiedliwości, które wynikają z ludowego pojęcia moralności. Stworzone przez rodziców w rodzinie środowisko ojczyzno-rodzinne w etniczno-narodowym żywiole kulturalnym, mówieniu w języku macierzystym jest podstawą poznania uniwersalnych (ogólnoludzkich) zasad moralno-etycznych. Ojciec jako obrońca rodzinnych wartości i tradycji rodowych wprowadza dzieci do pewnego rodzaju wieczności, gdy pielęgnuje groby przodków, odwiedza kraj ojczyzny, wspiera stosunki z krewnymi, pamięta imiona każdego z nich.

Reasumując, ojcostwo mężczyzny-ojca po tysiącletniej drodze kulturalno-historycznej rozwoju w rodzinie, założone i utwierdzone w funkcji reprodukcyjnej, otrzymało swoje ucieleśnienie w podziale pracy w stosunkach rodzinnych. Tożsamość genderowa mężczyzny-ojca w niniejszych wyzwaniach cywilizacyjnych ucieleśnia się w równości genderowej mężczyzny i kobiety. Kolejny rozwój tożsamości genderowej ojca jest możliwy tylko w przypadku uwzględnienia zasad narodowych, na podstawie których mogą rozwinąć się innowacje kulturalno-cywilizacyjne. Znajomość etniczno-narodowych warunków kulturalno-historycznych formowania tożsamości genderowych, wielowiekowych

stereotypów męskości i kobiecości może istotnie wpłynąć na adopcję norm społecznych ustępliwości oraz tożsamości.

Idee równości mężczyzny i kobiety (ojca i matki) należą do szeregu najbardziej ważnych i najbardziej fundamentalnych poszukiwań ideowych i zdobyć ludzkości. Każda etnonacja wprowadza coś nowego do widzenia tego wiecznego problemu. Od dawien dawna w kulturze ukraińskiej podstawą autorytetu mężczyzny-ojca była jego działalność pracownicza oraz własność, natomiast dziś ojciec zyskuje autorytet również na podstawie emocjonalności, duchowości i moralności.

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł przedstawia analizę konceptu *ojciec* w mierzaniach tożsamości genderowej społeczeństwa ukraińskiego. Wyodrębnienie i charakterystyka tożsamości ojcostwa mężczyzny-ojca w kulturalno-historycznym kontekście rodzinnym umożliwiło określić specyfikę współczesnego stanu mężczyzny-ojca w warunkach transformacji społeczno-gospodarczych oraz zarysować wykonanie przez niego roli ojcowskich.

SUMMARY

The concept of "father" in the context of gender identity.

The article is dedicated to the analysis of the concept of *father* in terms of gender identity in the Ukrainian society. Allocation and character of husband's paternal identity in the historical and cultural family context allowed the specifics of the modern condition of husband-father to be defined in terms of social and economic transformations as well as the execution of his paternal roles to be specified.